

คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย

CHARACTERISTICS OF PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITIES IN THAI EDUCATIONAL CONTEXT

อนุสรฯ สุวรรณวงศ์

Anutsara Suwanwong

คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

Faculty of Education, Panyapiwat Institute of Management

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อสังเคราะห์แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับคุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง การสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนโยบายการศึกษา ด้านบริหารสถานศึกษา และนักวิชาการ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยเทคนิคการตรวจสอบสามเส้า

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ (1) การมีวิสัยทัศน์ ค่านิยม และบรรทัดฐานร่วมกัน (2) การร่วมเรียนรู้และร่วมมือรวมพลัง (3) มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ (4) การสะท้อนผลการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ และ (5) ภาวะผู้นำร่วมทางการบริหาร

บทสรุป กล่าวคือ ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในด้านนโยบายการบริหารโรงเรียนตามหลักการกระจายอำนาจการบริหารจัดการเพื่อสร้างครูผู้นำ การพัฒนาวัฒนธรรมของโรงเรียนเพื่อสร้างวัฒนธรรมกัลยาณมิตรทางวิชาการ และการพัฒนาทางวิชาชีพของครูที่มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ บริบทการศึกษาไทย

Abstract

The study was a qualitative research with the objective to synthesize concept and principle of characteristics of professional learning communities in Thai educational context. The research instruments were an interview form and an observation form. Data were collected through informal interviews by stakeholders; principals, vice-principals, teachers and parents. The in-depth interviews were collected by educational policy experts, school management experts and scholars. The non-participation observation was at the best practice school of professional learning community. Content analysis was used to analyze the data by triangulation technique.

The research finding showed that five characteristics of professional learning communities in Thai educational context were (1) shared vision, value, and norm; (2) collective learning and collaboration; (3) focus on student learning; (4) professional reflective dialogue; and (5) managerial shared leadership.

The conclusions were the study results would be the guideline for transforming schools into the professional learning communities through developing school management policy which was based on decentralization principle for supporting teacher leaders, developing school culture for creating collegial culture, and developing profession teachers focusing on pedagogy development for enhancing student's learning outcome and achievement effectively.

Keywords: Characteristics of Professional Learning Community, Thai Educational Context

บทนำ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศซึ่งมีผลงานวิจัยยืนยันตรงกันว่าแนวคิดดังกล่าวการประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวในการพัฒนาโรงเรียนจะส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Stoll et al., 2006) การพัฒนาการปฏิบัติงานของครูสู่การเป็นครูมืออาชีพ (Verbiest, 2008) ตลอดจนการพัฒนาโรงเรียนภายใต้การแข่งขันทางการศึกษาด้วยระบบคุณภาพและมาตรฐานสากลที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ปัจจุบันประเทศผู้นำทางการศึกษาโลกหลายแห่ง เช่น เกาหลีใต้ ฮังการี สิงคโปร์ เป็นต้น ได้นำแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมีผลลัพธ์เป็นที่ประจักษ์แล้วว่า

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Vescio, Ross & Adam, 2008)

ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพดังระบุในนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ที่กำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูในพื้นที่ทั้งในโรงเรียนเดียวกันและระหว่างโรงเรียนหรือองค์กรอื่นๆ ตลอดจนแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) กรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) และนโยบายทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการปฏิรูปการศึกษาอันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคนของประเทศเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันกับนานาชาติ

ทำให้กระแสชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเริ่มได้รับการกล่าวถึงในกลุ่มของนักวิชาการและนักการศึกษาไทย และมีการศึกษาวิจัยกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

ทั้งนี้ การเปลี่ยนผ่านโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เอื้ออำนวยต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการร่วมมือร่วมพลังในการพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเองเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพนั้นจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทัศน์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพทั้งในมิติการศึกษาไทยและต่างประเทศ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ผู้วิจัยในฐานะนักวิชาการทางการศึกษาเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงได้จัดทำวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทยเพื่อเป็นแนวทางในการเปลี่ยนผ่านโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูปการศึกษาไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสังเคราะห์แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับคุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในประเด็นดังต่อไปนี้

1) การมีวิสัยทัศน์ ค่านิยม และบรรทัดฐานร่วมกัน ประกอบด้วยแนวคิดของ Newman & Associates (1996), Hord (1997), Bryk, Camburn & Louise (1999), Scribner et al. (1999), Morrissey (2000), Hipp & Huffman (2003), Harris & Muijs (2005),

Bolam et al. (2005), Stoll et al. (2006), Cannata (2007), Kenoyer (2012), Mathews, Holt & Arrambide (2014), Xiao & Saedah (2015), ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553), วรลักษณ์ ชูกำเนิด และ เอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) สามารถสรุปได้ว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น ครูจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเองสู่ความเป็นมืออาชีพ มีค่านิยมทางวิชาชีพในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีบรรทัดฐานในการประพฤติตนและปฏิบัติงานร่วมกัน

2) การร่วมเรียนรู้และร่วมมือร่วมพลัง ประกอบด้วยแนวคิดของ Newman & Associates (1996), Hord (1997), Scribner et al. (1999), Morrissey (2000), Hipp & Huffman (2003), Harris & Muijs (2005), Bolam et al. (2005), Stoll et al. (2006), Cannata (2007), Feger & Arruda (2008), Leclerc Moreau & Clement (2010), Kenoyer (2012), Mathews, Holt & Arrambide (2014), Xiao & Saedah (2015), ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553), วรลักษณ์ ชูกำเนิด และ เอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) สามารถสรุปได้ว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันในสองมิติ คือ มิติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการปฏิบัติงานทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมิติการทำงานเป็นทีมเพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดตามเป้าหมายหลักขององค์กร

3) มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วยแนวคิดของ Newman & Associates (1996), Bryk, Camburn & Louise (1999), Scribner et al. (1999), Bolam et al. (2005), Stoll et al. (2006), Cannata (2007), Feger & Arruda (2008), ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553), วิจารณ์ พานิช (2555) สามารถสรุปได้ว่าการปฏิบัติงานภายใต้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะต้องมุ่งเน้นพัฒนาการทางด้านสติปัญญา และทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนก็คือ ครู

4) การสะท้อนผลการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ ประกอบด้วยแนวคิดของ Louis & Kruse (1995), Newman & Associates (1996), Hord (1997), Bryk, Camburn & Louise (1999), Scribner et al. (1999), Harris & Muijs (2005), Bolam et al. (2005), Stoll et al. (2006), Mathews, Holt & Arrambide (2014), ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553), วิจารย์ พานิช (2555), วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) สามารถสรุปได้ว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมุ่งเน้นการสะท้อนผลการปฏิบัติงานของครูในทุกขั้นตอนและกระบวนการ เพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และสอดคล้องกับบริบทการทำงาน ทั้งนี้การสะท้อนผลการปฏิบัติงานดังกล่าวเปรียบเสมือนการประเมินผลย่อย (formative assessment) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูอย่างมีประสิทธิภาพ

5) ภาวะผู้นำร่วมทางการบริหารประกอบด้วยแนวคิดของ Hord (1997), Morrissey (2000), Cordingley et al. (2003), Harris (2003), Hipp & Huffman (2003), Mulford & Sallins (2003), Harris & Muijs (2005), Bolam et al. (2005), Giles & Hargreaves (2006), Spillane (2006), Cannata (2007), McLaughlin & Talbert (2007), Leclerc, Moreau & Clement (2010), Kenoyer (2012), สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา (2556), วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) สามารถสรุปได้ว่าบทบาทของภาวะผู้นำต่อการเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีสองมิติ คือ มิติภาวะผู้นำผู้บริหาร และมิติภาวะผู้นำครู

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยจำแนกขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพทั้งในบริบทการศึกษาไทยและต่างประเทศ โดยสังเคราะห์แนวคิดและหลักการ

เกี่ยวกับคุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนโยบายการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกในระดับดีมาก จำนวน 2 ท่าน และนักวิชาการทางด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 2 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ (1) การมีวิสัยทัศน์ ค่านิยม และบรรทัดฐานร่วมกัน (2) การร่วมเรียนรู้และร่วมมือรวมพลัง (3) มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ (4) การสะท้อนผลการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ และ (5) ภาวะผู้นำร่วมทางการบริหาร

ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการลงพื้นที่กรณีศึกษาในโรงเรียนเพลินพัฒนา ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับการยอมรับว่ามีความเป็นเลิศด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (best practice) ทั้งนี้การเก็บข้อมูลภาคสนามจำแนกออกเป็น 2 กระบวนการ ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง โดยประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวข้องกับหลักการ กระบวนการพัฒนา และผลลัพธ์ของการดำเนินงานภายใต้กรอบแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการทำงานของครูในช่วงภาคเรียนที่ 3 (ตุลาคม-ธันวาคม) ประจำปีการศึกษา 2557 นอกจากนี้ ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตในกิจกรรมการประชุมการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management: KM) ประจำปีการศึกษา 2557 ในวันที่ 31 มีนาคม 2558

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบความสมบูรณ์โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ดังนั้น

3.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) แหล่งข้อมูลที่ใช้พิจารณาตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งข้อมูล สถานที่ และแหล่งบุคคลที่มีความต่างกัน

3.2 การตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จากนั้นจึงจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอบทสรุปที่ได้จากการวิจัย โดยจัดกลุ่มประเด็นหลักเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) เพื่อกำหนดข้อเสนอแนะและแนวทางการเปลี่ยนผ่านโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผลการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ (1) การมีวิสัยทัศน์ ค่านิยม และบรรทัดฐานร่วมกัน (2) การร่วมเรียนรู้และร่วมมือรวมพลัง (3) มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ (4) การสะท้อนผลการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ และ (5) ภาวะผู้นำร่วมทางการบริหาร

ภาพที่ 1 คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความคุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีรายละเอียดดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ ค่านิยม และบรรทัดฐานร่วมกัน หมายถึง ความมุ่งมั่นในการพัฒนาทางวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่องของครูเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการสอน และพัฒนาการปฏิบัติงานทางการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบภายใต้การร่วมมือรวมพลังของครูทุกคนภายในโรงเรียนและมีความรับผิดชอบร่วมกันในผลการปฏิบัติงานโดยรวมของโรงเรียน

2. การร่วมเรียนรู้และร่วมมือรวมพลัง หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์และการปฏิบัติงานร่วมกันของครูในโรงเรียนเพื่อให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและการพัฒนาโรงเรียน โดยครูจะต้องร่วมกันแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนาทางวิชาชีพ เช่น การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นบรรลุเป้าประสงค์และพันธกิจที่โรงเรียนกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การมีข้อตกลงร่วมกันหรือข้อผูกพันร่วมกันในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาทางวิชาชีพของครูจะต้องสอดคล้องและเชื่อมโยงกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นของผู้เรียน

4. การสะท้อนผลการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ หมายถึง การให้ข้อมูลย้อนกลับที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทางวิชาชีพและการปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน การสะท้อนผลการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาทางวิชาชีพสามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น การสนทนาทางวิชาชีพ การสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครูท่านอื่น การประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกัน การเปิดเผยการปฏิบัติงานทางการสอน เป็นต้น

5. ภาวะผู้นำร่วมทางการบริหารจัดการ หมายถึง เชื้อไขสนับสนุนความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพซึ่งผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกระจายอำนาจการบริหารจัดการและพัฒนาสมรรถนะด้านภาวะผู้นำให้แก่ครู เพื่อสนับสนุนให้ครูมีอิสระ มีความคล่องตัว ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน ตลอดจนเพิ่มศักยภาพด้าน ภาวะผู้นำให้แก่ครูเพื่อเสริมสร้างครูผู้นำ

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้ได้ค้นพบเกี่ยวกับคุณลักษณะของ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย ซึ่งผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

คุณลักษณะที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ ค่านิยม และ บรรทัดฐานร่วมกัน

การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูจะต้องมีภาพ ในอนาคตหรือเป้าหมายการทำงานร่วมกันเพื่อการ พัฒนา 2 มิติ ได้แก่ มิติการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามแนวคิดของวรลักษณ์ ชูกำเนิต และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) Hipp & Huffman (2003) สอดคล้องกับ แนวคิดของ Morrissey (2000), Bolam et al. (2005), Stoll et al. (2006) ที่กล่าวไว้ว่า วิสัยทัศน์ร่วมในชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือการมุ่งเน้นการเรียนรู้ของ ผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน จะต้องคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน (Harris & Muijs, 2005) มิติการพัฒนาการเรียนรู้ทาง วิชาชีพของครู (Hipp & Huffman, 2003) โดยการ ดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ถือเป็นภารกิจร่วม ของผู้บริหารและครู ตามแนวคิดของวรลักษณ์ ชูกำเนิต และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) Kenoyer (2012) ที่จะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และนำวิสัยทัศน์ ไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการสอนและการพัฒนา การเรียนรู้ของผู้เรียน (Hord, 1997) เพื่อสร้างสรรค์ นวัตกรรมทางการสอนและพัฒนาการปฏิบัติงาน

ทางการสอนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ของผู้เรียนและพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

การมีค่านิยมร่วมกันในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพสะท้อนให้เห็นว่า ครูจะต้องมีอุดมการณ์ทางวิชาชีพ ร่วมกัน (วรลักษณ์ ชูกำเนิต และเอกรินทร์ สังข์ทอง, 2557) อันเกิดมาจากความเชื่อพื้นฐานสองประการ คือ ประการที่หนึ่ง การมีความเชื่อว่า ครูคือหัวใจสำคัญ ในการพัฒนาผู้เรียน โดยครูจะต้องดูแลใส่ใจต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียนและสะท้อนออกมาในลักษณะเทคนิคการสอน ต่างๆ (Hord, 1997) สอดคล้องกับแนวคิดของ Scribner et al. (1999) และ Hipp & Huffman (2003) กล่าวว่า ครูจะต้องพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ร่วมกับเพื่อนครูอย่างต่อเนื่องเพื่อสนับสนุนและอ้างไว้ ซึ่งความเป็นครูมืออาชีพ และประการที่สอง การมี ความเชื่อว่า วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงและเป็นกลไก สำคัญในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน (Newman & Associates, 1996) อันเนื่องมาจากครูมีบทบาทสำคัญ ในการสร้างและพัฒนาด้านองค์ความรู้ (Xiao & Saedah, 2015) ซึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียน

การมีบรรทัดฐานร่วมกันในชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารและครูจะต้องมี ฐานความรู้ทางเทคนิคร่วมกัน (Newman & Associates, 1996) และมีแนวทางการปฏิบัติที่พึงประสงค์ร่วมกัน (ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม, 2553) โดยมุ่งเน้นการทำงาน แบบบูรณาการ การตัดสินใจร่วมกัน การแก้ปัญหาร่วมกัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพต่างๆ (Bryk, Camburn & Louise, 1999; Xiao & Saedah, 2015) ซึ่งปัจจัยสำคัญในการทำงานภายใต้บรรทัดฐาน เดียวกัน คือ ความไว้วางใจ (Mathews, Holt & Arrambide, 2014) ทั้งนี้บรรทัดฐานสำคัญอันเป็น คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ การวิเคราะห์ตนเอง การตระหนักรู้ด้วยตนเอง การสร้าง ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ (Morrissey, 2000)

คุณลักษณะที่ 2 การร่วมเรียนรู้และร่วมมือรวมพลัง

การร่วมเรียนรู้เป็นหัวใจหลักของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ครูจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาทางวิชาชีพพร้อมกันอย่างต่อเนื่อง (Scribner et al., 1999; Bolam et al., 2005) ผ่านกิจกรรมสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ได้แก่ การวางแผนและแก้ปัญหาด้วยกัน การสำรวจ การจัดบันทึก การสังเกตการจัดการเรียนการสอน การให้ข้อมูลย้อนกลับ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และการถอดบทเรียน Hord (1997) มีมุมมองว่า กระบวนการดังกล่าวมีลักษณะของปฏิสัมพันธ์แบบ “เพื่อนช่วยเพื่อน” ซึ่งเป็นกระบวนการพื้นฐานของการพัฒนาบุคลากรที่ช่วยให้ครูสามารถประยุกต์ใช้การเรียนรู้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของตนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในลักษณะของการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อลักษณะของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อีกด้วย (อัมพร ปัญญา, 2557) สอดคล้องกับแนวคิดของ Morrissey (2000) และ Hipp & Huffman (2003) กล่าวว่า ครูทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอนเพื่อค้นหาองค์ความรู้ใหม่ ทักษะ และกลยุทธ์ใหม่ ตลอดจนวิธีการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริง ทั้งนี้การเรียนรู้ร่วมกันจะต้องนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และวัฒนธรรมของโรงเรียน โดยการพัฒนาดังกล่าวดำเนินการเชื่อมโยงระหว่างเป้าประสงค์ของโรงเรียนและความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิดของ Harris & Muijs (2005) กล่าวคือ การเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรภายในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายในการตอบสนองความต้องการของนักเรียนเป็นหลัก ทั้งนี้การเรียนรู้ร่วมกันจะช่วยลดความโดดเดี่ยวในการปฏิบัติงานของครู (Bolam et al., 2005) ทำให้ครูมีโอกาสนักฝึกฝนตนเองร่วมกับเพื่อนครูและพัฒนาทางวิชาชีพพร้อมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะต้องตระหนักถึงการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังของผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียน ทั้งภาระงานในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ

และส่วนที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันกับผู้อื่นเพื่อตอบสนองเป้าประสงค์หลักในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ (Cannata, 2007; Feger & Arruda, 2008; Leclerc, Moreau & Clement, 2010; Xiao & Saedah, 2015) ตลอดจนการเสริมสร้างขีดความสามารถของโรงเรียน (ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม, 2553) ซึ่งการร่วมมือรวมพลังของผู้บริหารและครูส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (Mathews, Holt & Arrambide, 2014) โดยโครงสร้างสนับสนุนวัฒนธรรมแห่งความร่วมมือรวมพลังคือการทำงานเป็นทีม เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสนับสนุนซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) กล่าวคือ การเรียนรู้เป็นทีมและการเรียนรู้ของครูบนพื้นฐานของการทำงานที่ต้องอาศัยการคิดร่วมกัน การวางแผนร่วมกัน การมีความเข้าใจร่วมกัน การมีข้อตกลงร่วมกัน การตัดสินใจร่วมกัน การประเมินร่วมกัน และความรับผิดชอบร่วมกัน นำไปสู่วัฒนธรรมกัลยาณมิตรทางวิชาการที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในด้านการสอนและการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยลดความโดดเดี่ยวในการทำงานของครู (Bolam et al., 2005)

คุณลักษณะที่ 3 มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ภารกิจหลักของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ การสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาและทักษะที่จำเป็นของผู้เรียน (Feger & Arruda, 2008) ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรทุกคนภายในโรงเรียน (Stoll et al., 2006) ที่จะต้องร่วมกันสร้างสรรค์บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ที่ดีที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ Newman & Associates (1996) และ Bryk, Camburn & Louise (1999) ซึ่งครูจะต้องออกแบบการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้ความก้าวหน้าทางสติปัญญาของผู้เรียน คือ เป้าหมายหลักในการพัฒนาทางวิชาชีพ

ของครู (Scribner et al., 1999) โดยคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการ และศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล (Cannata, 2007) สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษา หมวด 4 มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลัก ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้และ พัฒนานตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด” (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2557) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีการประเมิน ผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2555) ที่กล่าวว่า การศึกษาไทยจะต้อง มุ่งเน้นการประเมินการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เชื่อมโยง 2 มิติ คือ การเรียนรู้ของครูและการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อกระตุ้น ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานแบบเดิม ไปสู่วิธีการใหม่ que ผู้เรียนทุกคนได้รับความเอาใจใส่และ การช่วยเหลือในกรณีที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามเวลาที่ กำหนด ทั้งนี้การวิเคราะห์ผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของ ผู้เรียนโดยใช้มาตรฐานเป็นเกณฑ์เพื่อการพิจารณาผล การปฏิบัติงานของครูจะต้องมีการกำหนดเป้าประสงค์หลัก และแผนการปฏิบัติงานของครูไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้ครู สามารถปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ ตลอดจนควรกำหนดให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ ผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นตัวชี้วัดผลการ ปฏิบัติงานของครู เพื่อให้การพัฒนาทางวิชาชีพของครู นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คุณลักษณะที่ 4 การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ทางวิชาชีพ

การสะท้อนผลการปฏิบัติงานทางวิชาชีพถือเป็น กระบวนการการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่สำคัญของชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การสนทนาระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่มุ่งเน้น การพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอให้เกิด ประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม, 2553) โดยบุคลากรทุกคนจะต้องมีเสริภาพ ในการแสดงออกทางความคิดและเป็นพื้นที่ที่ปราศจาก

การใช้อำนาจกดดัน (วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง, 2557) มีการเชื่อมโยงระหว่างค่านิยมทาง การศึกษาและการปรับปรุงการปฏิบัติงานของโรงเรียน (Bryk, Camburn & Louise, 1999) สอดคล้องกับ แนวคิดของ Hord (1997) ที่มุ่งเน้นการสร้างสรรค์ ร่วมกันผ่านการสนทนาเกี่ยวกับผู้เรียน การสอน และ การเรียนรู้ รวมไปถึงประเด็นที่น่าสนใจและสภาพปัญหา เพื่อนำข้อมูลหรือแนวความคิดที่ได้ไปปรับใช้ในการแก้ไข ปัญหาในการทำงานร่วมกัน ซึ่งการสร้างชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีสมาชิกผู้เชี่ยวชาญหลายระดับ และหลายวิชาช่วยสร้างความเข้าใจด้านเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง อีกทั้งทำให้ทั้งผู้บริหารและครูรู้สึกผูกพันกันมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ Mathews, Holt & Arrambide (2014) ได้เสนอแนะ ไว้ว่าการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการส่งผลกระทบเชิงบวก ต่อบรรยากาศการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ มากกว่าการสื่อสารแบบเป็นทางการซึ่งก่อให้เกิดช่องว่าง ระหว่างบุคคล ดังนั้น การพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงควรให้ความสำคัญกับ การพัฒนาทักษะการสื่อสาร สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2555) ที่กล่าวว่า เงื่อนไขสนับสนุน ในการเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับ ครู คือ เวลาในการสนทนาทางวิชาชีพ ผู้บริหารจะต้อง จัดตารางเวลาที่ตรงกันของครูเพื่อให้ครูได้มีปฏิสัมพันธ์ สนทนาทางวิชาชีพร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อสะท้อนผลการ ปฏิบัติงานของครูและช่วยให้ครูสร้างสรรค์เทคนิคและ กลยุทธ์การสอนใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง การให้ข้อมูล สะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกับเพื่อนครูหรือที่เรียกว่า “เพื่อนเชิงวิพากษ์” แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียน จำเป็นต้องเสริมสร้างวัฒนธรรมกลายมิตรทางวิชาการ เพื่อให้การทำงานร่วมกันภายใต้ความแตกต่างระหว่าง บุคคลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้มีการสื่อสาร แบบสองทิศทางเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ ได้อย่างสร้างสรรค์และมีหลักการเพื่อให้ครูยอมรับและ มีความเชื่อถือว่าไว้วางใจในการทำงานร่วมกัน

คุณลักษณะที่ 5 ภาวะผู้นำร่วมทางการบริหาร

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำร่วมทางการบริหารเป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนผ่านโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลจะต้องให้อิสระแก่ครูในการปฏิบัติงานเพื่อให้ครูสามารถออกแบบและตัดสินใจเลือกแนวทางการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดได้อย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน และสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรมีคุณลักษณะของภาวะผู้นำร่วม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Leclerc, Moreau & Clement (2010) พบว่า การพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะต้องได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากครูอย่างแท้จริง ซึ่งบทบาทและหน้าที่สำคัญในฐานะผู้บริหารคือการเสริมสร้างครูผู้นำโดยการใช้ภาวะผู้นำร่วม (Harris, 2003) ผนวกกับผลการวิจัยของ Hord (1997), Morrissey (2000), Hipp & Huffman (2003), Kenoyer (2012) เสนอไว้ว่า การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำร่วมเพื่อกระจายอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ และภาวะผู้นำให้แก่ครูเพื่อสร้างความร่วมมือในระดับปฏิบัติการอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของครูทุกคนในกระบวนการตัดสินใจและรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานร่วมกัน ทั้งนี้ วรรณกรรม ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) ได้จำแนกบทบาทของภาวะผู้นำร่วมไว้สองลักษณะ ประการที่หนึ่งคือ ภาวะผู้นำผู้สร้างให้เกิดการนำร่วม โดยผู้บริหารมีบทบาททำให้สมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงทั้งตนเองและวิชาชีพจนสมาชิกเกิดภาวะผู้นำในตนเองและเป็นผู้ร่วมในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอันเป็นผลมาจากการเสริมพลังอำนาจจากผู้บริหารทั้งทางตรงและทางอ้อมจนเกิดเป็นพลังเหนียวแน่นให้ครูมีแรงบันดาลใจและพัฒนา

ภาวะผู้นำของตนเอง ประการที่สองคือ ภาวะผู้นำร่วมโดยผู้บริหารและครูมีความเป็นผู้นำร่วมกันด้วยการกระจายอำนาจของผู้บริหาร เพิ่มพลังอำนาจซึ่งกันและกันและยึดหลักแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม เมื่อพิจารณามิติการจัดการศึกษาไทยพบว่า คุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยว่าด้วยเรื่องการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการมุ่งเน้นการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรงดังที่ระบุไว้ในมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 2) ประกอบกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 44 ที่กำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลและมีรูปแบบการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) ทำให้โรงเรียนมีความอิสระและคล่องตัวในการบริหารจัดการและครูสามารถออกแบบการดำเนินงานและกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนได้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Cordingley et al. (2003), Mulford & Sallins (2003), Bolam et al. (2005), Giles & Hargreaves (2006), Spillane (2006), McLaughlin & Talbert (2007), Kenoyer (2012) พบว่า การกระจายความเป็นผู้นำเพื่อให้ผู้บริหารและครูมีความเป็นผู้นำร่วมกันนั้นเป็นคุณลักษณะสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเนื่องจากช่วยสร้างความรู้สึกมั่นใจในการปฏิบัติงานในชั้นเรียนของครูให้ดียิ่งขึ้น กระตุ้นให้ครูกิดค้นและพัฒนากลยุทธ์การสอนใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ครูตระหนักและเห็นคุณค่าทางวิชาชีพของตนเอง นอกจากนี้ผู้บริหารยังมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะการพัฒนาการปฏิบัติงานทางวิชาชีพในลักษณะของการสืบสอบแบบชื่นชมเพื่อกระตุ้นและจูงใจครูให้สามารถวางแผนและกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานที่ต้องการได้อย่าง

ชัดเจน (สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา, 2556)

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานสองมิติ ได้แก่ มิติที่หนึ่งคือ การกำหนดนโยบายการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมุ่งเน้นการบริหารงานตามหลักการกระจายอำนาจการบริหารจัดการเพื่อความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการพัฒนาการปฏิบัติงานของครู โดยโครงสร้างองค์กรและสายการบังคับบัญชาของโรงเรียนมีลักษณะเป็นแนวราบ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกระจายความเป็นผู้นำให้แก่ครูทุกระดับโดยการใช้ภาวะผู้นำร่วมระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อสร้างสรรค์ครูผู้นำ

มิติที่สองคือ การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย กลุ่มของกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาวัฒนธรรมของโรงเรียนซึ่งครอบคลุมการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ค่านิยมร่วม บรรทัดฐานร่วม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังและความเป็นกัลยาณมิตรทางวิชาการ การพัฒนาทางวิชาชีพของครูที่มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการให้ข้อมูลสะท้อนผลการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การปฏิบัติงานนำไปสู่การยกระดับผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.moe.go.th>
- ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม. (2553). การพัฒนาหลักเทียบสำหรับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2547). มาตรฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ: สหાયบล็อกรการพิมพ์.
- _____. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. (2553). แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559): ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2557). โรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ. วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 25(1), 1-10.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา. (2556). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2557, จาก http://www.youtube.com/watch?v=aQzyUmQnn_Q
- อัมพร ปัญญา. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อลักษณะการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในวิทยาลัยราชพฤกษ์. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 5(2), 180-190.
- Bolam, R. et al. (2005). *Creating and sustaining effective professional learning communities*. Nottingham: DFES Publications.
- Bryk, A., Camburn, E. & Louise, K. S. (1999). Professional learning in Chicago Elementary School: Facilitating Factors and Organizational Consequences. *Educational Administration Quarterly*, 35(1999), 751-781.

- Cannata, M. (2007). Teacher Community in Elementary Charter Schools. *Education Policy Analysis Archives*, 15(11), 1-31.
- Cordingly, P., Bell, M., Rundell, B. & Evans, D. (2003). *The impact of collaborative CPD on classroom teaching and learning*. London: EPPI-Centre, Social Science Research Unit, Institute of Education.
- Feger, S. & Arruda, E. (2008). *Professional learning communities: Key themes from the literature*. United States of America: The Education Alliance, Brown University.
- Giles, C. & Hargreaves, A. (2006). The sustainability of innovative schools as learning organizations and professional learning communities during standardized reform. *Educational Administration Quarterly*, 42(1), 124-156.
- Harris, A. & Muijs, D. (2005). *Improving Schools Through Teacher Leadership*. Berkshire: Open University Press.
- Harris, A. (2003). Teacher Leadership as Distributed Leadership. *School Leadership and Management*, 23(3), 313-324.
- Hipp, K. & Huffman, J. (2003). *Professional Learning Communities: Assessment-Development-Effects*. Paper presented at the meeting of the International Congress for School Effectiveness and Improvement. Sydney: Australia.
- Hord, S. M. (1997). *Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement*. Texas: Southwest Educational Development Laboratory.
- Kenoyer, F. E. (2012). *Case study of professional learning community characteristics in an Egyptian private school*. Dotorate's Degree, Columbia International University.
- Leclerc, M., Moreau, A. & Clement, N. (2010). *How Schools can Improve their functioning as Professional Learning Communities*. European Conference on Education Research 2010, 27 Auhust. Helsinki.
- Mathews, L., Holt, C. & Arrambide, M. (2014). Factors Influencing the Establishment and Sustainability of Professional Learning Communities: the Teacher's Perspective. *International Journal of Business and Social Science*, 5(11), 23-29.
- McLaughlin, M. W. & Talbert, J. E. (2007). *Building School Based Teacher Learning Communities: Professional Strategies to Improve Student Achievement*. New York: Teachers College Press.
- Morrissey, M. S. (2000). *Professional Learning Communities: An Ongoing Exploration*. Texas: Southeast Educational Development Laboratory.
- Mulford, B. & Sallins, H. (2003). Leadership for organizational learning and improved student outcomes: What do we know?. *Cambridge Journal of Education*, 33(2), 175-195.
- Newman, F. M. & Associates. (1996). *Authentic Achievement: Restructuring Schools for Intellectual Quality*. San Francisco: Jossey-Bass.

- Scribner, J. P., Cockrell, K. S., Cockrell, H. D. & Valentine, J. W. (1999). Creating Professional Communities in Schools through Organizational Learning: An Evaluation of a School Improvement Process. *Educational Administration Quarterly*, 35(1999), 129-160.
- Spillane, J. P. (2006). *Distributed leadership*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Stoll, L., Bolam, R., McMahon, A., Wallance, M. & Thomas, S. (2006). Professional learning communities: A review of the literature. *Journal of Education Change*, 7, 221-258.
- Verbiest, E. (2008). *Sustainable school development: Professional learning communities*. Netherland: Fontys University.
- Vescio, V., Ross, D. & Adams, A. (2008). A review of research on the impact of professional learning communities on teaching practice and student learning. *Teaching and Teacher Education*, 24(2008), 80-91.
- Xiao, S. & Saedah, S. (2015). Professional Learning Community in Education: Literature Review. *The online journal of Quality in Higher Education*, 2(2), 43-56.

Translated Thai References

- Chookamnerd, W. & Sungtong, E. (2014). Professional Learning Community of in School for Teacher Professional Development Based on Learner Centered Approach. *Academic services Journal Prince of Songkhla University*, 25(1), 1-10. [in Thai]
- Intanam, N. (2010). *Development of A Benchmark for Building Professional Learning Communities in Schools*. Doctoral program in educational measurement and evaluation, Chulalongkorn University. [in Thai]
- Ministry of Education. (2014). *National Education Act of B.E. 2542 (1999) and National Education Act of B.E. 2545 (2002)*. Retrieved July 10, 2014, from <http://www.moe.go.th> [in Thai]
- Office of Education Council. (2004). *Educational Standards*. Bangkok: Sahy Block Karn Pim. [in Thai]
- _____. (2009). *Proposals for the Second Decade of Education Reform (2009-2018)*. Bangkok: Prik wahn graphic company. [in Thai]
- _____. (2010). *Education Plan of 2009-2016*. Bangkok: Prik wahn graphic company. [in Thai]
- Panich, V. (2012). *Approach for Building Student's Learning in 21st Century*. Bangkok: Sodsri-Saritwong Foundation. [in Thai]
- Panya, A. (2014). Factors Affecting Characteristics of Learning Organization in Ratchaphruek College. *Panyapiwat Journal*, 5(2), 180-190. [in Thai]
- Suwanmarka, S. (2013). *Building Professional Learning Community by Coaching and Mentoring*. Retrieved May 25, 2014, from http://www.youtube.com/watch?v=aQzyUmQnn_Q [in Thai]

Name and Surname: Anutsara Suwanwong

Highest Education: Ph.D. (Educational Administration), Chulalongkorn University

University or Agency: Panyapiwat Institute of Management

Field of Expertise: Education

Address: Chaengwattana Rd., Bangtalad, Pakkret, Nonthaburi 11120